

MISTRA

SUSTAINABLE
CONSUMPTION

FRÅN NISCH TILL MAINSTREAM

Årsrapport 2023

SVERIGES STÖRSTA FORSKNINGSPROGRAM
OM HÅLLBAR KONSUMTION

Inledning

2030 är inte långt borta och behovet av omställning blir allt mer uppenbart. Det ställer krav på politik, näringsliv och konsumenter och därför är Mistra Sustainable Consumption ett extra nödvändigt och extra aktuellt forskningsprogram, med många spännande aktiviteter och resultat 2023.

Politiska åtgärder är helt centrala för att underlätta hållbar konsumtion. Tyvärr ligger verkligheten långt efter, och går ibland i fel riktning. Forskningens påvisade vägar om hur hållbar konsumtion kan gå från nisch till mainstream tas inte upp, blir inte verklighet.

Styrmedel tas bort utan att ersättas med andra. Klimathandlingsplanen utelämnar konsumentperspektivet. Konsumtionsbaserat klimatmål, som alla partier var överens om, ligger begravt i en byrålåda.

Civilsamhället har en central roll i omställningen. Nu skärs stöden till detta ner. Och i debatten pågår ett utpekande av forskare som "aktivister" liksom också en mytbildning, desinformation och bagatellisering av viktiga ödesfrågor.

Då behövs vetenskapligt grundad debatt. Programmet har även detta år varit ett utmärkt exempel på forskningens tredje uppgift – att nå ut. Exempel är de två olika LinkedIn-grupperna "Mat&politik" och "Flyg&klimat", som programmet initierade under 2023 med syftet att bidra till en faktabaserad samhällsdiskussion.

Viktigt detta år är också internationaliseringen och samverkan med andra Mistra-program för att skapa tydliga synergier.

Det finns mycket att vara stolt över i detta unika, vardagsnära och nödvändiga forskningsprogram med dess bredd av forskare på ledande högskolor, lovande internationella samarbeten, viktiga partners och en väldigt kompetent styrelse.

Jag ser fram emot ytterligare två år då Mistra Sustainable Consumption kan göra reell skillnad. Det behövs. Allt mer.

Jan Bertoft, styrelseordförande
Mistra Sustainable Consumption

Innehållsförteckning

Tre avgörande steg för att uppnå hållbar konsumtion	4
Om programmet	
Mistra Sustainable Consumption	6
Arbetspaket och projekt	7
Programmets samhällspartners	8
Exempel på vad vi gjort 2023	
Upp till 30 % av flygresenärer kan byta till nattåg	11
Klimatsmart skolmat utan protester	12
Diskutera mat och flyg med oss	13
Webbinarium: Medborgarråd för omställning	13
En enkel nudge kan sälja 140 000 fler vegetariska måltider per år	14
Internationellt workshop- och konstprojekt ska bredda bilden av hållbar konsumtion	15
Hej Emma Ejelöv!	16
Forskare höjer rösten på Black Friday mot mediernas dubbla konsumtionsbudskap.....	17
Konsumtionsbaserade klimatmål kan öppna upp för nya styrmedel	18
Mistra Sustainable Consumption på världens största konferens om hållbar konsumtion	19
Mistra Sustainable Consumption i debatten	20
Vår organisation	
Programkontor	22
Styrelsen	23
Internationella referensgruppen	24
Resultat	
Ekonomisk redovisning	26
Konsumtionspolicy	27
Publikationer	29
Mediemedverkan	31
Presentationer	32

Tre avgörande steg för att uppnå hållbar konsumtion

Vårt forskningsprogram handlar om hållbar konsumtion. Är inte det i sig en motsägelse? Hållbarhet handlar ju om att hushålla med resurser medan konsumtion kan ses som förbrukning av resurser. Vi menar att hållbar konsumtion är möjlig eftersom en viss nivå av miljöpåverkan och naturresursuttag är långsiktigt hållbar. Det är goda nyheter. Men vägen dit är lång och för att kunna nå dit ser vi tre olika steg som behöver tas där vårt program bidrar med viktig kunskap.

Ett första steg är att om vi vill förändra vårt samhälle i en viss riktning så behöver politiska mål kring detta sättas upp. Mål i sig räcker sällan men med väl förankrade mål finns förutsättningar för ett brett förändringsarbete. Riksdagens miljömålsberedning föreslog tidigare konsumtionsbaserade klimatmål och vi har analyserat dessa i en vetenskaplig [artikel](#) och även dragit igång ett doktorandprojekt kring detta.

Ett annat centralt steg är att tillämpa strategier som kan leda till att målet uppnås. Dagens dominerande strategi är ökad effektivitet: det vill säga att var och en av de varor och tjänster som vi använder ska orsaka lägre miljöpåverkan, t.ex. i form av att använda förnybara material eller energi. Våra och andras analyser visar att denna strategi är viktig, men långt ifrån tillräcklig för att nå målet. Den behöver kompletteras med en strategi som kan kallas tillräcklighet. På engelska benämns strategierna efficiency – sufficiency.

Ett tredje avgörande steg är att ta politiska beslut om att införa styrmedel, istället för dagens utbredda önsketänkande om att konsumenter och företag själva ska lösa detta. Under 2023 initierade vi också ett projekt, på uppdrag av Nordiska ministerrådet, där vi identifierar och analyserar styrmedel för hållbar konsumtion.

Alla pågående forskningsprojekt i Mistra Sustainable Consumption kommer att bidra med viktig kunskap till någon av dessa tre avgörande dimensioner. 2023 var det andra året i programmets andra fas och det präglades av produktion inom projekten. Under 2023 togs också stora steg för att bidra till internationellt samarbete kring forskning om hållbar konsumtion genom att vi åtog oss att arrangera nästa stora internationella konferens inom området. I april 2025 kommer konferensen SCORAI Europe att hållas i Lund. Planeringen är i full gång.

Göran Finnveden och Jörgen Larsson
programchefer

Om programmet

Mistra Sustainable Consumption

Mistra Sustainable Consumption är ett forskningsprogram som syftar till att stimulera en övergång till mer hållbar konsumtion i Sverige såväl som internationellt genom att bidra med ökad kunskap om hur konsumtion som idag sker inom begränsade nischer kan skalas upp och bli mainstream. Fokus är på områdena mat, semester och heminredning. **Programmet är indelat i fyra olika arbetspaket med tio olika huvudprojekt som beskrivs på nästa sida.**

Nu när programmet är inne i sin andra fas fortsätter vi vår forskning om mainstreaming men gräver djupare in i komplexiteten, konflikterna och de specifika institutionella sammanhang där förändringar behöver ske. Vi utforskar även de större makroekonomiska effekterna av mainstreaming och ger ytterligare empirisk kunskap om övergångar baserad på verkliga tester av politiska åtgärder i samarbete med partners.

Syftet är att identifiera och analysera strategier för att hantera eller utnyttja de komplexiteter, konflikter, indirekta effekter, praktiska utmaningar och underliggande värderingar som är förknippade med hållbara konsumtionsnicher.

Visionen är att programmet bidragit avsevärt till att hållbara konsumtionspraktiker mainstreamats i Sverige till år 2030. Denna omställning har år 2030 inneburit ökad livskvalitet och rättvisa inom såväl som bortom nationsgränserna och har gjort Sverige – dess företag, offentliga institutioner och civilsamhälle – till ett internationellt föredöme som visar att hållbart välbefinnande är möjligt.

Programmets mål är att

- Utforska, testa och bidra till att möjliggöra lösningar och strategier för hållbara konsumtionspraktiker
- Bidra till internationell forskning och utveckling om hållbara konsumtionspraktiker
- Delta i och initiera både virtuella och fysiska fora för dialog och utforskande av lösningar tillsammans med olika samhällsaktörer
- Det vetenskapliga bidraget ligger i fördjupad kunskap om hur och under vilka förutsättningar hållbara konsumtionspraktiker kan skalas upp och omställningen accelereras

Forskningspartners

Arbetspaket och projekt

Praktiker

- Test av möjliggörare för hållbar konsumtion i företag och hushåll
- Digitalisering: en vän eller fiende till hållbar konsumtion?

Policy

- Policyexperiment på lokal och regional nivå
- Företagsmål som en form av styrning mot hållbar konsumtion
- Styrmedelpaket och acceptans av styrmedel hos allmänheten

Inramning

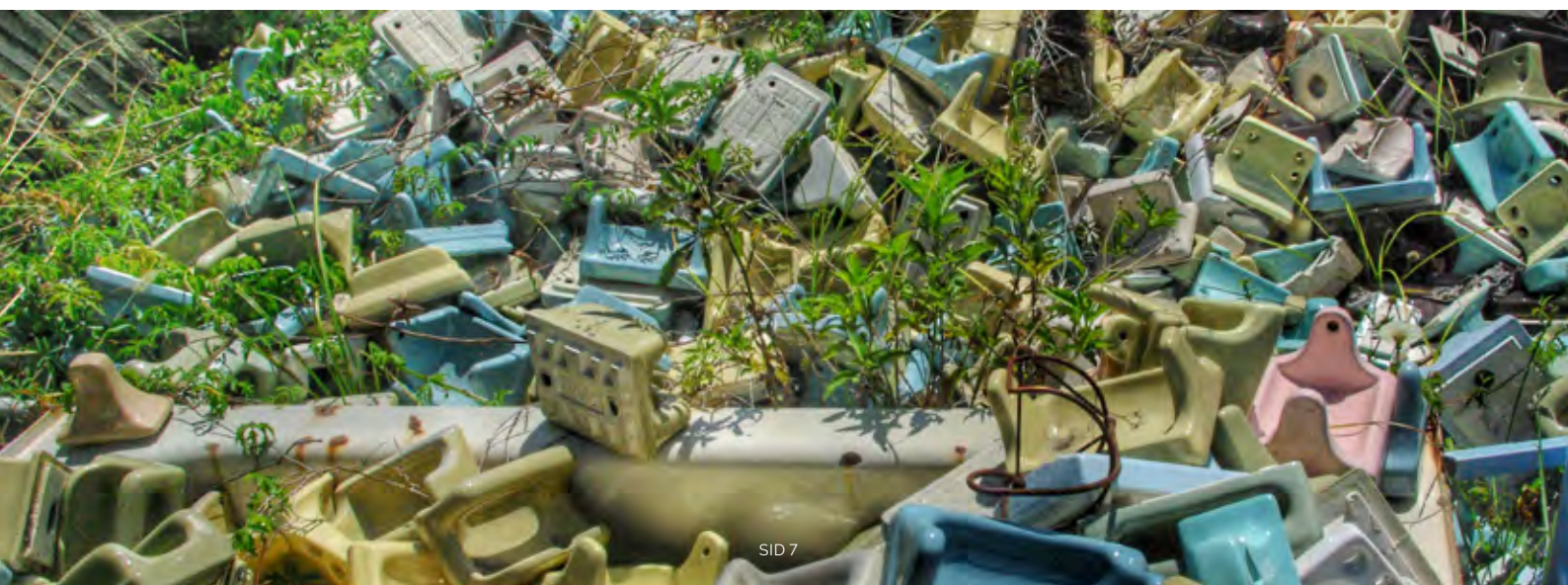
- Från flertydiga rön till konstruktiv tillämpning av kunskap för hållbar konsumtion
- Skapa utrymme för förändring genom att skingra myter om hållbar konsumtion
- Skapa mening för framtida omställning

Effekter

- Makroperspektiv på hållbar konsumtion
- Analyser på mikronivå av konsumentbeteende och klimatkompensation

Programmet har tio större projekt och dessutom flera mindre projekt som finansieras av programmets reserv. För en aktuell lista av projekt läs mer på vår hemsida.

[Lista över våra projekt](#)

Programmets samhällspartners

I programmet deltar samhällspartners från näringsliv, offentlig sektor och civilsamhällets organisationer. Dessa är stora såväl som små företag som arbetar med mat, semesterande och/eller heminredning, offentliga aktörer från nationell, regional och kommunal nivå samt nationella intresseorganisationer.

Exempel på
vad vi gjort
2023

Upp till 30 % av flygresenärer kan byta till nattåg

Förenklade bokningssystem, bekvämare nattåg, kortare restid och fler direktlinjer kan göra att 20-30 % av svenska flygresenärer byter till nattåg när de ska ner på kontinenten.

För att minska klimatpåverkan från vårt resande krävs en del omställningar, både teknisk utveckling men även förändringar i våra beteenden. En sådan förändring skulle kunna vara att byta ut flygresande mot mer klimatsmart resande, där tåg är det bästa alternativet idag. Riccardo Curtale, Jörgen Larsson, Jonas Nässén, forskare vid Chalmers, har utfört en studie för att se hur stor andel av svenska flygresenärer som kan tänka sig att byta ut flygresan mot nattåg när de ska ner till Centraleuropa.

Tid, pengar och bekvämlighet

De faktorer som spelar störst roll i valet av färdmedel vid en längre resa är priset, restiden, antal byten, hur bekväma tåget är och hur enkelt det är att boka.

– Politiker på nationell nivå skulle kunna använda denna forskning som underlag för att inkludera internationell tågtrafik i nationell transport- och klimatpolitik, säger Jörgen Larsson. En annan aktör är Trafikverket som jobbar med dessa frågor. Utöver det kan tågbolag som SJ och Snälltåget använda resultaten som underlag för sitt strategiska arbete.

Teknisk utveckling i flyg

Även om tågen skulle uppfylla resenärernas kriterier är det inte tillräckligt.

– Det blir tydligt att även om många i framtiden tar tåget i stället för flyget så räcker det inte alls för att få det långväga resandets utsläpp att minska i takt med Parisavtalet – tekniska förändringar i flyget behövs också, säger Jörgen Larsson.

Freja Handler

Läs den
vetenskapliga
artikeln
[här](#)

Klimatsmart skolmat utan protester

Vad vi äter har stor påverkan på klimatet. I en ny studie har forskare undersökt möjligheten att minska klimatavtrycket från skolmåltiderna utan att elevernas nöjdhet med maten går ned.

Sex grundskolor i Lund medverkade i studien, där fyra skolor serverades en skolmeny med 20 procent lägre klimatavtryck. Något som uppmärksammades i Vetenskapsradion. På två av skolorna fick eleverna se en pedagogisk film om den nya klimatsmarta menyn. Två av skolorna fungerade som kontrollgrupp där eleverna åt den vanliga skolmaten.

God acceptans för klimatsmarta måltider

Resultatet visar på god acceptans av den klimatsmarta menyn. Varken mängden mat som åts eller nöjdheten hos eleverna förändrades signifikant i jämförelse med den vanliga menyn. Vid tidigare studier av att införa klimatsmarta måltider har många elever inte lagt märke till förändringen. Därför ville forskarna också undersöka huruvida elevernas nöjdhet påverkades av information. Studien visade att det inte fanns någon skillnad i acceptans mellan gruppen som fått se den pedagogiska filmen om den nya skolmaten och den grupp som inte gjort det. Erik André, doktorand vid Chalmers tekniska högskola, menar på att det ändå på längre

sikt kan finnas ett värde i att medvetandegöra eleverna och att det i alla fall inte verkar ha någon negativ effekt.

Lovande strategi

För att minska på skolmatens klimatavtryck så ändrades recepten så att ingredienser med hög klimatpåverkan minskades i mängd och ingredienser med lågt klimatavtryck ökades, allt inom näringsrekommendationerna för skolmåltider. Att servera maträtter lagade på råvaror med lägre koldioxidutsläpp kan vara ett mer socialt accepterat alternativ till fler vegodagar.

Thelma Åberg

Lyssna
på Vetenskaps-
radion i P1 om
forskningen [här](#)

Läs den
vetenskapliga
artikeln
[här](#)

Diskutera mat och flyg med oss

Under 2023 skapade vi två nya linkedin-grupper. En som heter Flyg & Klimat och en som heter Mat & Politik.

I Flyg & Klimat diskuteras flygets klimatpåverkan och hur den kan minska. I Mat & Politik diskuteras politik som bidrar till matvanor som är mer hälsosamma och har lägre miljöpåverkan. Grupperna är till för både forskare, politiker, media och de som är insatta i ämnet samt för vem som helst som är intresserad. Upphovsman är Jörgen Larsson, Chalmers tillsammans med bland andra Anna Richert, WWF och Elin Röös, forskare, SLU, Jonas Åkerman, forskare vid KTH.

Följ gärna grupperna här: [Flyg & Klimat](#) och [Mat & Politik](#)

Webbinarium: Medborgarråd för omställning

Se webinariumet
[här](#)

För att ställa om till ett hållbart samhälle krävs nya sätt att tänka. Ett sätt är att låta så kallade medborgarråd utveckla förslag för omställning.

På flera håll i Europa har medborgarråd testats. I Sverige utforskas det av bland andra Livsmedelsverket, Göteborgs Stad och inom vårt program pågår forskning kring det. I detta webinarium samlade vi representanter från både Frankrike, Finland och Sverige för att ta ett grepp om medborgarrådets utveckling.

En enkel nudge kan sälja 140 000 fler vegetariska måltider per år

Tommy Reinholdsson, doktorand vid Göteborgs Universitet, har tillsammans med forskare från GU och KTH undersökt effekterna av nudging för att öka människors uppmärksamhet mot ett särskilt alternativ. De undersöker om hamburgerrestaurangen Max kan öka sin försäljning av vegetarisk och vegansk mat genom att lägga till en nudge i menyn. En nudge innebär att "knuffa" konsumenten i en önskad riktning genom att få en särskild vara att framstå som mer attraktiv.

Läs den vetenskapliga artikeln [här](#)

I den här studien användes fyra nudges, som placerades i beställningsskärmarna, för att sälja mer vegetarisk och vegansk mat på Max:

- 1) "Många här väljer grönt!" som anspelar på deskriptiva sociala normer, då människor tenderar att följa val de uppfattar som vanliga.
- 2) "Det gröna valet smakar bra!" som anspelar på hedonistiska värden, alltså smak i detta fall.
- 3) "Det gröna valet känns bra!" som anspelar på både deskriptiva normer och hedonistiska värden, alltså att det känns bättre genom att göra ett bättre val.
- 4) Ändra plats i menyn så att den vegetariska maten ligger först i menyn.

Smak-nudgen är mest effektiv

Studien visar att den nudge som fungerade bäst, smak-nudgen, skulle kunna öka försäljningen av vegetariska val med 140 000 sålda varor på ett helt år på Max.

Kanske kan nudging vara ett sätt att förändra dagens ohållbara och ohälsosamma konsumtionsvanor och i stället bidra till bättre val för både konsumenter och miljö.

Studiens resultat är särskilt intressant för aktörer inom branscher som använder liknande menysystem som Max, men även för forskare inom ämnet.

Freja Handler

Mycelium Media Colab i Kapstaden, Sydafrika under sin workshop.

Internationellt workshop- och konstprojekt ska bredda bilden av hållbar konsumtion

Vad kan ses som hållbar konsumtion, utöver second hand-shopping, tågsestrar och vego-skinka på julbordet? Just nu genomförs visions-workshops runt om i världen som kan ge perspektiv på den frågan. Detta kommer bland annat leda till en rapport och en digital utställning.

Dessa workshops genomförs av Naturskyddsföreningens internationella partnerorganisationer som varje år anordnar Green Action Week. I dessa får deltagarna arbeta fram sin egen vision kring vad hållbar konsumtion är och borde vara i framtiden. Hittills finns resultat från bland annat Sydafrika, Costa Rica och Indien.

"Lätt att hamna i bubbla"

Enligt Åsa Svenfelt, forskare vid Linköpings universitet, finns en viktig poäng i att inte stirra sig blind på hållbar konsumtion i Sverige.

– För oss som jobbar med hållbar konsumtion är det lätt att hamna i en bubbla där vi missar viktiga perspektiv, vilket riskerar leda till att det vi föreslår och arbetar för blir irrelevant för många, säger Åsa Svenfelt som leder projektet tillsammans med Sara Nilsson på Naturskyddsföreningen.

Kan ställas ut på konsthall

– Genom att bjuda in fler grupper, människor och länder kan vi skapa en mer divers bild av vad hållbar konsumtion är och vad det är vi ska ställa om till, säger hon.

Under våren 2024 ska resultaten av dessa workshops publiceras i en rapport. Dessutom har konstnärer och illustratörer fått i uppgift att illustrera en del av visionerna. Konstprojektet kommer att ställas ut i en digital utställning, och även ingå i en utställning om hållbar konsumtion på Virserums konsthall under perioden april till oktober 2024.

Isabel Nilsson Alarcon

Hej Emma Ejelöv!

Du fick en postdoc-tjänst inom Mistra Sustainable Consumption 2023. Grattis! Vad ska du göra?

– Tack! Jag ska undersöka vad allmänheten och politiker tycker om att införa olika typer av styrmedel, som skatter och subventioner, för att minska matkonsumtionens negativa effekter på klimat och folkhälsa.

Varför ville du göra din postdoc inom just Mistra SC?

– Min avhandling handlade mer generellt om attityder till miljöpolitiska styrmedel, därför kändes det roligt att fortsätta forska inom samma samhällsrelevanta ämne, men med ännu mer tillämpat fokus.

Vad ser du mest fram emot under dessa år?

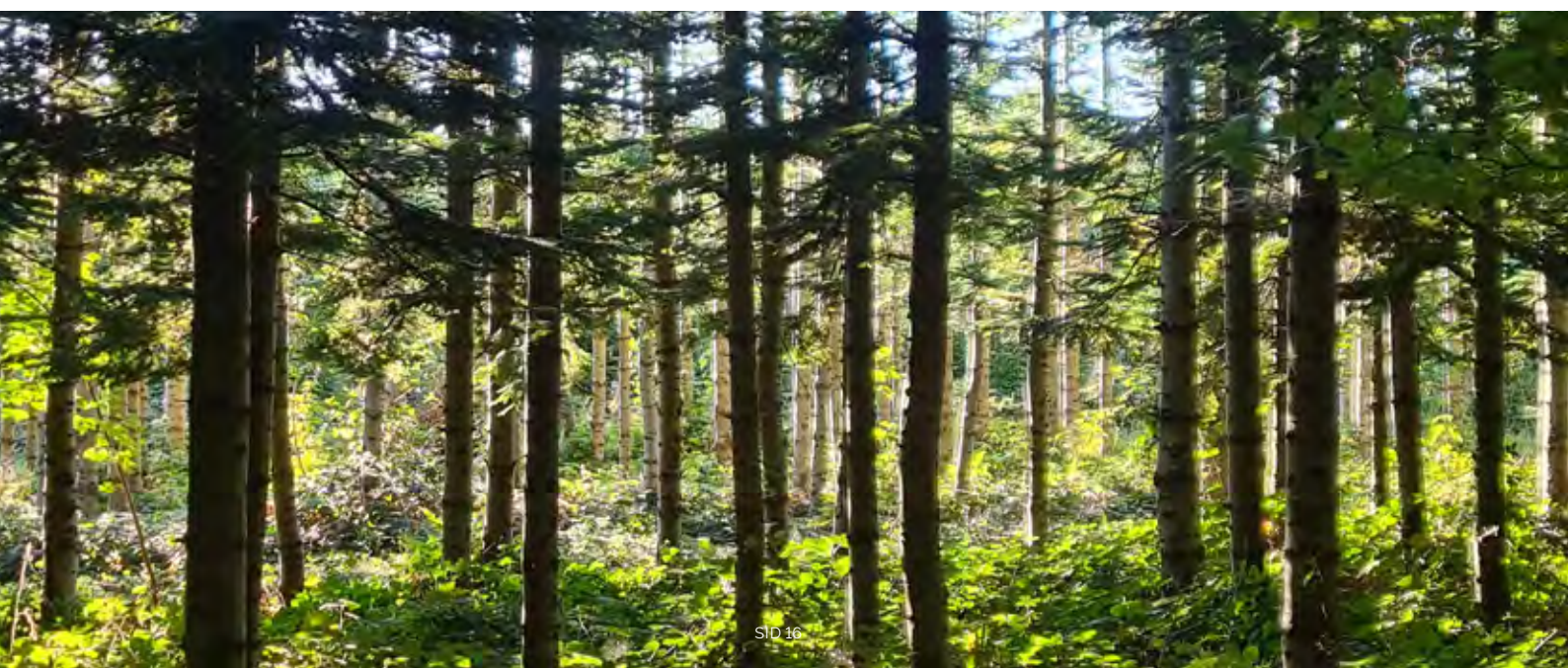
– Jag ser fram emot att jobba ännu mer tvärvetenskapligt än jag har gjort tidigare och bredda min syn på forskningsämnet!

Kommer du använda din psykologibakgrund i din forskning?

– Till viss del kommer psykologi in i forskningsområdet, men jag tycker det känns roligare och mer givande när man försöker ta in fler discipliner än enbart psykologi.

Att få hela vårt samhälle och i förlängningen också hela världen att ställa om till hållbar konsumtion kan ju kännas nästan omöjligt ibland, vad tror du är det viktigaste för att det ska hända?

– Det är såklart många olika delar som skulle behövas för att få till en sådan förändring, men i och med mitt forskningsfält måste jag nog ändå svara att det är viktigt med styrmedel som på olika sätt underlättar för människor att fatta beslut med miljön i åtanke. Sen är det viktigt att beslutsfattare förstår vad det är som påverkar allmänhetens attityder till olika styrmedel för att kunna utforma dem med goda avvägningar mellan exempelvis effektivitet och acceptans, snarare än att grunda sina beslut på en ögonblicksbild av allmänhetens attityder.

Forskare höjer rösten på Black Friday mot mediernas dubbla konsumtionsbudskap

Läs den vetenskapliga artikeln [här](#)

Visst rapporterar tidningar om ohållbar konsumtion, men desto oftare är budskapet: "köp nytt och konsumera mera!" Det visar en ny studie av svensk dagspress. Nu uppmanar forskarna bakom studien till skärpt klimat- och miljöbevakning i en debattartikel i GP.

Forskarna menar att medier ägnar sig åt det de kallar "banal konsumism" – att framställa hög produktion och konsumtion som harmlöst och oproblematiskt.

– Vi hoppas kunna göra svenska pressen mer medvetna om hur deras skildring av konsumtion faktiskt ser ut – att de i hög grad är med och normaliserar en konsumistisk livsstil, säger Karin Bradley (KTH) som tillsammans med forskarkollegorna Kristina Boréus, Uppsala universitet och Sofie Tornhill, Linnéuniversitetet står bakom studien.

Hållbara alternativ får sällan uppmärksamhet

Den nya studien visar att en läsare av Aftonbladet, DN och SvD kan möta över 100 sidor prylreklam

under en månad, utöver utspridda småannonser och annonsbilagor. Dessutom möts läsare ofta av redaktionella reportage och köpguider som uppmuntrar till nykonsumtion.

Att bli uppmärksam på mer hållbara konsumtionsalternativ däremot är betydligt ovanligare. En person som läser samtliga fem tidningar som forskarna inkluderat i studien (Aftonbladet, DN, SvD, GP och Expressen) kan nämligen läsa om initiativ för exempelvis återbruk, delning och reparation mindre än en gång under en månad.

Isabel Nilsson Alarcon

Konsumtionsbaserade klimatmål kan öppna upp för nya styrmedel

En ny studie visar att med konsumtionsbaserade klimatmål och nya styrmedel kan de utsläpp för varor och tjänster som vi i Sverige konsumerar minska, även om de uppstår utomlands.

Det pågår ju nu en diskussion om Sveriges territoriellt baserade klimatmål i förhållande till EUs klimatmål. Den här artikeln breddar perspektivet på vilkaklimatmål Sverige kan ha menar Jörgen Larsson, forskare vid Chalmers tekniska högskola och en av författarna bakom artikeln. – Alla partierna i Miljömålsberedningen ställde sig förra året bakom att anta konsumtionsbaserade klimatmål. Den nya regeringen har varken tagit upp detta eller motsatt sig det, säger han.

Skärskådar argumenten

Artikeln som publicerades i Nature-tidskriften "Communications Earth & Environment" skärskådar argumenten för och emot att ha ett konsumtionsbaserat klimatmål som komplement till territoriella mål.

Ett mål som dessutom gäller även om utsläppen uppstår utanför Sverige. Detta är också ett argument för dessa klimatmål, att de kan utgöra en grund för nya styrmedel som minskar utsläpp oavsett om de uppstår inom eller utanför Sveriges gränser.

Utsläpp 2045

Det kan exempelvis handla om konsumtionsavgifter inom områden med hög risk för koldioxidläckage, såsom olika basmaterial (t.ex. cement) och animaliebaserad mat. Artikeln analyserar också hur höga de konsumtionsbaserade utsläppen beräknas bli 2045 om Sveriges uppnår dagens territoriella klimatmål.

Jonatan Järbel

Läs den
vetenskapliga
artikeln
[här](#)

Lewis Akenji och Halina Brown på SCORAI-konferensen 2023.

Läs mer
på SCORAI:s
hemsida
[här](#)

Mistra Sustainable Consumption på världens största konferens om hållbar konsumtion

Mistra Sustainable Consumption ökar sitt internationella engagemang. Ett exempel på det var vår medverkan på SCORAI, världens största konferens om hållbar konsumtion.

SCORAI hölls 2023 i Wageningen i Nederländerna. Här samlades världens främsta forskare och sakkunniga inom hållbar konsumtion och produktion.

– Det lockade många deltagare som med engagemang diskuterade olika tänkbara åtgärder i olika framtidsscenarier, säger Göran Finnveden, programchef på Mistra Sustainable Consumption som deltog på konferensen.

Stärker kunskapen om programmet

Över tio forskare från Mistra SC deltog, framför allt med nya forskningsresultat. Jörgen Larsson, forskare vid Chalmers pratade om mål för konsumtionens klimatpåverkan. Ett annat exempel är att Åsa Svenfelt, forskare vid Linköpings universitet, berättade om utvecklingen av ett slags rollspel för hållbar konsumtion.

– Vår närvaro är viktig för att stärka kunskapen om programmet och förstärka bilden av det som ett av de mest framstående inom området hållbar konsumtion. Det är ett sätt att sprida våra resultat, men också få möjlighet att få diskutera dem och att få ta del av resultaten från andra delar av världen, säger Göran Finnveden.

Nästa konferens i Lund

2025 års SCORAI-konferens kommer att anordnas i Lund av Mistra Sustainable Consumption i samarbete med EU-projektet 1.5 degree lifestyles, Scorai Europe och Internationella Miljöinstitutet i Lund. Konferensen planeras äga rum 8–10 april 2025, och där kommer en mängd olika resultat från forskningsprogrammet att presenteras och diskuteras.

Julia Peltola

Mistra Sustainable Consumption i debatten

Forskarna i Mistra Sustainable Consumption har medverkat i nyheter i både radio, TV och tidningar samt skrivit ett antal olika debattartiklar under 2023. Ett flertal medier plockade upp den häpnadsväckande nyheten att en stor del av alla näthandelsreturer slängs. Nedan är några klickbara exempel, se all vår mediemedverkan [här](#).

svt

“Jag har svårt att se att man behöver 15 kilo nya kläder om året faktiskt, även om man är modeintresserad”
Carl Dalhammar, Lunds universitet

VAGABOND

Fler väljer nattåget om biljetten blir billigare

Altinet

Replik: För svenskar kan minskat flygande vara den klimathandling som ger störst nytta

SR Sveriges Radio

▶ Så kan små förändringar på lunch-tallriken bli stora vinster för klimatet

19 min · tor 18 jan kl 06:00

AH Aktuell Hållbarhet

”Vi forskare protesterar mot klimatpolitiken – men är inte politiska aktivister”

Göteborgs-Posten

Mediernas dubbla klimatbudskap problematiska

Vår organisation

Programkontor

Programkontoret ansvarar för programmets samordning och helhet och sitter på KTH i Stockholm. Gruppen består av två programchefer som också forskar inom programmet, en kommunikationsansvarig med fokus på extern kommunikation och mediekontakter samt en administratör/internkommunikatör.

Jörgen Larsson

Vice Programchef

Lisa-Mee Swartz

Administratör/internkommunikatör

Göran Finnveden

Programchef

Jonatan Järbel

Kommunikatör

Styrelsen

Programmet har en extern styrelse som har det övergripande ansvaret för programmets inriktning, kvalitet och ekonomi. Styrelsen ska också verka för att forskningsresultaten kommuniceras och nyttiggörs.

Ordförande: **Jan Bertoft**, f. d. generalsekreterare för Sveriges Konsumenter och styrelsemedlem i BEUC – The European Consumer Organisation, med medlemsorganisationer i 32 länder. Bertoft har arbetat länge med konsumentfrågor bland annat som pressekreterare på Konsumentverket och chefredaktör för konsumentmagasinet Råd & Rön.

Eva Ahlner, expert och rådgivare inom hållbar konsumtion och produktion, resurseffektivitet och cirkulär ekonomi på Naturvårdsverket

Katarina Eckerberg, professor i statsvetenskap, särskilt offentlig förvaltning, och forskar om miljö-, klimat- och naturresurspolitik på global, nationell och lokal nivå.

Maria Sandow, senior rådgivare åt Svensk handel. Tidigare näringspolitisk expert inom hållbarhetsfrågor på Svensk Handel, där hon arbetat i många år med fokus bland annat på internationell handel och konsumentfrågor.

Robert Höglund, initiativtagare och samordnare för Klimatmålsinitiativet, ett nätverk med 22 svenska aktörer som vill se ett miljömål för minskade klimatutsläpp från konsumtion.

Malin Lindgren, programansvarig och kommunikationsansvarig på Mistra. Adjungerad till styrelsen som representant för Mistra.

Åsa Persson, ordförande i klimatpolitiska rådet, forskningschef och vice vd på Stockholm Environment Institute och adjungerad professor vid Linköpings universitet. Hon forskar om politisk samstämmighet och integrering kring hållbar utveckling och medförfattare i 2023 UN Global Sustainable Development Report.

Internationella referensgruppen

Programmet har en internationell vetenskaplig referensgrupp vars uppgift är att ge vetenskaplig feedback på programmets forskning och planer. Gruppen består av välrenommerade forskare med olika vetenskapliga perspektiv på hållbar konsumtion.

Lewis Akenji, VD för Hot or Cool Institute, en tankesmedja med målet att stödja organisationer, beslutsfattare och lokalsamhällen i hållbarhetsomställningen. Han har tidigare varit en av ledarna för programmet Hållbara livsstilar och utbildning inom FN:s One Planet-nätverk. Han är fil.dr. i politisk ekonomi och publicerar regelbundet i vetenskapliga tidskrifter, främst om hur livsstilsförändringar skulle kunna bidra till att nå Parisavtalet.

Angela Druckman, professor emeritus i hållbar konsumtion och produktion på University of Surrey. Tidigare har hon lett Centre for Environment & Sustainability och är bland annat verksam vid CUSP (Centre for Understanding Sustainable Prosperity). Hon har studerat ingenjörsvetenskap på University of Cambridge och är registrerad Chartered Engineer. Hennes forskning är inriktad på att sammanställa och analysera narrativ om hållbart välbefinnande och hur nischinnovationer kan "skalas upp" för att medföra transformativ förändring.

Marlyne Sahakian, fil.dr. i utvecklingsstudier och är inriktad på konsumtionsstudier och hållbarhet. I augusti 2017 anslöt hon sig till den sociologiska institutionen på University of Geneva och hon har också en anknytning till Institute of Environmental Studies. Hon är medgrundare till SCORAI Europe och är samordnare för European Sociological Associations forskningsnätverk Sociology of Consumption (RN05). Under 2022 startade hon tillsammans med Bristol University Press en ny tidskrift vid namn Consumption and Society, som fokuserar på konsumtionsdynamiker.

Steffen Kallbekken, leder efter sin disputation 2008 ett forskningsprojekt om miljöskatter, transportpolicy, beteendebaserade interventioner ("nudges") och energieffektivisering. Sedan 2019 är han forskningschef för klimatekonomigruppen på CICERO (Center for International Climate Research).

Frank Boons, professor i innovation och hållbarhet vid Sustainable Consumption Institute på University of Manchester, där han eftersträvar en djupare förståelse för innovationsprocesser där hållbarhet utmanas. Han har arbetat som ekonomisk sociolog inom miljövetenskapsfältet i över 20 år och är för närvarande biträdande redaktör på Journal of Industrial Ecology (för ämnet Business and Environment), samt ämnesredaktör på Journal of Cleaner Production (för ämnet Governance of material and energy flows).

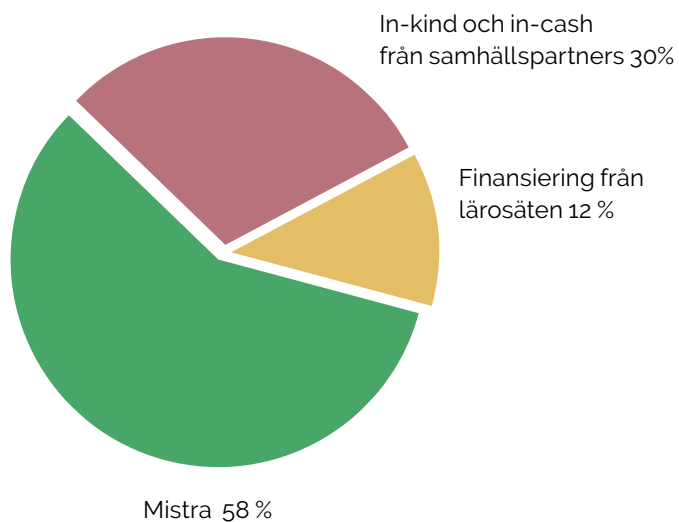

Resultat

Ekonomisk redovisning

	Utfall 2023
Ingående balans	0
INTÄKTER	
Mistra medel för direkta kostnader	6 510 621
OH-täckning från Mistra (35% av lön+LKP)	1 892 319
Medel från konsortieparter	185 588
OH finansiering från lärosäten	995 044
Övriga intäkter	0
SUMMA INTÄKTER	9 583 572
KOSTNADER	
Lönekostnader	5 846 221
Resekostnader	188 947
Förbrukningsmateriel	0
Avskrivningar	0
Övriga direkta kostnader	373 257
Köpta tjänster	287 784
DIREKTA KOSTNADER	6 696 209
OH kostnad lärosätena	2 887 363
SUMMA KOSTNADER	9 583 572
IN-KIND	
Tid från samhällspartners	1 114h

Finansiering utfall 2023

Mistra täcker OH motsvarande 58% av lön + LKP och lärosätena har avtalat om att motfinansiera resterande OH.

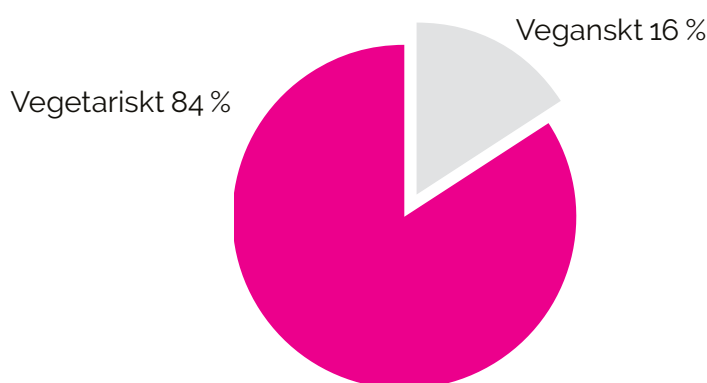
Konsumtionspolicy

Programmet antog 2019 en konsumtionspolicy med syftet att främja mer hållbar konsumtion även vad gäller egna aktiviteter och inköp. Policyn riktar sig framför allt till forskande partners men är tillgänglig för alla som vill använda den. Policyn innehåller mål, rekommendationer och riktlinjer för 1) resor inom programmet, 2) möten, konferenser och seminarier arrangerade av programmet, 3) mat och dryck som serveras inom programmet, samt 4) presentinköp. Varje år följer vi upp hur väl vi förhållit oss till policyn. Vårt mål är att klimatpåverkan från vårt resande ska vara under 500 kg CO₂e per person, vilket är mindre än hälften av den nivå som var vanlig vid svenska universitet då målet sattes upp innan pandemin.

Resultat 2023

Utsläppen under 2023 blev 96 kg CO₂e per person, vilket är en ungefär en femtedel av vårt mål. Anledningen är främst att flygresandet varit lågt under året.

All mat som beställts till programmets arrangemang har varit vegansk eller vegetarisk.

Sammanfattning av konsumtionspolicy

Mål för resor (utöver lokala):

- utsläppen ska ej överskrida 0,5 ton CO₂e per heltidsekvivalent och år.

Riktlinjer för möten och konferenser:

- arrangeras virtuellt när det är kortare möten, och när det är ett fullvärdigt alternativ
- arrangeras så att deltagande på distans är möjligt
- förläggas så att det är enkelt att resa med tåg
- förläggas så att transfer kan ske med lokaltrafik
- event ska i den mån det går filmas och kunna ses i efterhand.

Mat och dryck som programmet står för ska vara:

- av god kvalitet
- företrädesvis vegansk eller vegetarisk och i annat fall miljöcertifierad
- gärna miljöcertifierad och socialt hållbar, till exempel rättvisemärkt
- sockerfria alternativ ska erbjudas
- åtgärder för att undvika matsvinn ska vidtas, exempelvis genom att beställa buffé där resterna kan omhändertas
- alkoholfritt alternativ ska alltid finnas och alkoholhaltig dryck begränsas till 1-2 glas
- inget engångsmaterial ska användas.

Riktlinjer presentinköp:

- presenter undviks
- presenter som ändå köps in ska vara resurssnåla.

Publikationer

Referens	Typ
<u>Adshead D., Höijer M., Svenfelt Å. et al. A mission-driven approach for converting research into climate action. Npj Climate Action, 2(13).</u>	Vetenskaplig artikel
<u>Andersson D, Nässén J. Measuring the direct and indirect effects of low-carbon lifestyles using financial transactions , Journal of Cleaner Production</u>	Vetenskaplig artikel
<u>André, E., Colombo, P., Schäfer Elinder, L., Larsson, J., & Hunsberger, M. Acceptance of Low-Carbon School Meals with and without Information—A Controlled Intervention Study, Journal of Consumer Policy</u>	Vetenskaplig artikel
<u>André, E., Finnveden G. et al. (531 undertecknare) Sveriges utsläpp måste minska nu regeringen , Aftonbladet</u>	Debattartikel
<u>Boréus, K., Bradley, K. Mediernas dubbla klimatbudskap problematiska, Göteborgs-Posten</u>	Debattartikel
<u>Cauchet E. Applying sufficiency strategies in the housing sector in the Parisian region.</u>	Masteruppsats
<u>Curtale R., Larsson J., Nässén J. Understanding preferences for night trains and their potential to replace flights in Europe. The case of Sweden, Tourist Management Perspectives, juni 2023</u>	Vetenskaplig artikel
<u>Dalhammar C., Larsson J., Mont O. Policy Instruments to Extend the Life of Consumer Durables</u>	Policy Brief.
<u>Ekener E., Finnveden G. Eggers J. Vi forskare protesterar mot klimatpolitiken – men är inte politiska aktivister. Aktuell Hållbarhet 11/5 2023.</u>	Debattartikel
<u>Finnveden, G., Bradley, K., Klintman, M., Larsson, J., Lehner, M., Mont, O., Nässén, J. and Svenfelt, Å. Sustainable consumption – moving from niche to mainstream. In Book of Abstracts from the Industrial Ecology Conference in Leiden (ISIE 2023 Leiden), The Netherlands</u>	Bokkapitel
<u>Finnveden, G., Brown, N. och Berglund, M. Consumption based national indicators for use of hazardous chemicals– mixed results for time series. In Book of Abstracts of the Joint SCORAI-ERSCP-WUR Conference on Transforming Consumption Production Systems Toward Just and Sustainable Futures</u>	Konferensbidrag
<u>Grafström M., Jonsson A., Klintman M. Embracing the academic–practice gap: Knowledge collaboration and the role of institutional knotting. Management Learning.</u>	Vetenskaplig artikel

Publikationer

Referens	Typ
<u>Larsson J. Varför hör jag att flygandet inte är så farligt? ETC Expertsvar</u>	Debattartikel
<u>Larsson J. För svenskar kan minskat flygande vara den klimathandling som ger störst nytta, Altinget</u>	Replik på debattartikel
<u>Larsson J., Nässén J. Höijer M. et al. Orealistiska antaganden i flygskattsdebatten Altinget</u>	Replik på debattartikel
<u>Laurenti R., Demir D., Finnveden G. Analyzing the relationship between product waste footprints and environmental damage – A life cycle analysis of 1400+ products. Science of the Total Environment</u>	Vetenskaplig artikel
<u>Lehner, M., Richter, J. L., & Mont, O. Digitalization: A Potential Tool for Sustainable Consumption? In K. Bäckström, C. Egan-Wyer, & E. Samsioe (Eds.), The Future of Consumption: How Technology, Sustainability and Wellbeing will Transform Retail and Customer Experience (pp. 189–204). Springer International Publishing.</u>	Bokkapitel
<u>Mont O., Lehner M., Richter J. et al. Sustainable lifestyle choices in food and their rebound effects</u>	Konferensbidrag
<u>Mont O., Lehner M. From sufficiency to sustainable abundance: dispelling a myth</u>	Konferensbidrag
<u>Morfeltdt J., Curtale R., Kamb, A., Larsson J. Nässén J. et al. Carbon footprint effects of shifting from flights to night trains for Swedish tourism, Journal of Cleaner Production, september 2023</u>	Vetenskaplig artikel
<u>Morfeltdt J., Larsson J., Andersson D. et al, Emission pathways and mitigation options for achieving consumption-based climate targets in Sweden, Nature Communications Earth & Environment, 2023</u>	Vetenskaplig artikel
<u>Peltola J., Åberg T. Välfärdsindex: Hur vi mäter och utvärderar välfärd, tillväxt och hållbarhet.</u>	Kandidatuppsats
<u>Purushothaman A. "The Limits of Nudging" A Case Study on Nudge-based Interventions in E-commerce Sustainability</u>	Masteruppsats
<u>Roberts H., Milios L., Mont O., Dalhammar C. Product destruction: Exploring unsustainable productionconsumption systems and appropriate policy responses. Sustainable Production and Consumption, 35, 300–312.</u>	Vetenskaplig artikel
<u>Voorn T., Svenfelt Å., Kanyama A. et al. Advancing participatory backcasting for climate change adaptation planning using 10 cases from 3 continents. Climate Risk Management, 42 (August).</u>	Vetenskaplig artikel
<u>Xu, Quitong Carbon emission allocation of Ro-Pax ferry transport and the application for ferry companies</u>	Masteruppsats
<u>Yan W. Life Cycle Assessment of Food Sensors</u>	Masteruppsats

Mediemedverkan

Titel	Medie	Datum	Medverkande forskare
<u>Returnerade varor slängs - billigare än att sälja igen</u>	Klimatsmart	2023-01-02	Oksana Mont
<u>Forskare: Räkna med att dina klädreturer slängs</u>	Klimatsmart	2023-01-12	Oksana Mont
<u>Studie: Stor del av dina klädreturer hamnar i soporna</u>	Dagens Nyheter	2023-01-13	Oksana Mont
<u>Avslöjandet: De flesta returer slängs</u>	Transportnet	2023-01-13	Oksana Mont
<u>De flesta returer slängs</u>	Recycling	2023-01-13	Oksana Mont
<u>Forskare: "Chockerande många klädreturer slängs"</u>	Dagens PS	2023-01-13	Oksana Mont
<u>Miljöforskaren om LKABs gruvfynd</u>	SVT Nyheter	2023-01-14	Göran Finnveden
<u>Forskare: Tillbakaskickade kläder kastas</u>	Expressen	2023-01-14	Oksana Mont
<u>Granskning visar miljösmarta resvalet: Flyg istället för färja</u>	TV4 nyheterna	2023-01-24	Jörgen Larsson
<u>"Experten: 'Därför är grupptillhörighet viktigare än sanning'"</u>	Dagens Nyheter	2023-01-30	Mikael Klintman
<u>Färjan kan vara större klimatbov än flyget</u>	P4 Göteborg	2023-01-30	Jörgen Larsson
<u>Fast fashion på nätet – vår tids nya snabbmat</u>	Svenska Dagbladet	2023-03-23	Oksana Mont
<u>Ju mer vi är tillsammans. Om kollektiv upprymdhet.Filosofiska rummet</u>	Sveriges Radio P1	2023-03-24	Mikael Klintman
<u>Nya prylar gör oss en otjänst - så inreder du mer hållbart</u>	Länstidningen Östersund. Publicerades i 6 olika tidningar: Nerikes Allehanda och Nynäshamnsposten mfl.	2023-04-09	Oksana Mont
<u>Strömmad energitjuv</u>	Sveriges Natur	2023-04-26	Göran Finnveden
<u>Fler väljer nattåget om biljetten blir billigare</u>	Vagabond	2023-04-28	Jonas Nässén
<u>Konsumtionens klimatskuld - vår livsstil kräver jordklot som vi inte har</u>	Sveriges Radio	2023-05-28	Göran Finnveden
<u>Skippa flyget och fixa en mer hållbar semester</u>	Jönköpingsposten	2023-06-10	Jörgen Larsson
<u>Swedavia oroas för Arlanda – vill att regeringen slopar flygskatten</u>	Dagens Nyheter	2023-11-17	Jörgen Larsson
<u>Forskning: flygresenärer kan byta till nattåg</u>	Klimatgranskaren	2023-11-27	Jonas Nässén
<u>Starkt resseg bryter nedgången i svenskarnas flygresande</u>	Sydsvenskan	2023-11-30	Jörgen Larsson
<u>Nytt besked från världsledarna: Vill ha mer kärnkraft</u>	Sveriges Radio	2023-12-03	Göran Finnveden

Presentationer

Tema	Datum	Medverkande forskare	Event
Vägen hit - Hållbara framtider?	2023-02-01	Åsa Svenfelt	Öppet seminarium, Östergötlands museum
Gruppens makt över vår verklighetsbild: Hur kan den kanaliseras till en sundare skepsis?	2023-02-09	Mikael Klintman	Öppet KSLA-Seminarium "Fakta, värdering och omdöme" The Royal Swedish Agricultural Academy (KSLA),
Hållbar konsumtion - hur kan det möjliggöras och av vem/vilka?	2023-04-20	Åsa Svenfelt	"Publikt seminarium Centrum för kommunstrategiska studier – CKS
Föreläsning vid Örebro läns Energi och klimatråd	2023-05-01	Jonas Nässén	Örebro klimatråd
Changing the game of consumption – roleplaying in mega format to enable dialogue on pathways towards sustainable consumption	2023-07-05	Åsa Svenfelt	SCP23, Wageningen
Exploring the net effects of low-carbon behaviors using transaction data	2023-07-05	Jonas Nässén	SCP23, Wageningen
Co-created pathways towards sustainable consumption – enabling inclusive and flexible transition strategies	2023-07-05 –2023-07-08	Åsa Svenfelt	SCP23, Wageningen
Values in policy: Framing strong sustainable consumption?	2023-07-05 –2023-07-08	Hanna Eggestrand Vaughan	SCP23, Wageningen
All well and good: Coupling ecological sustainability with health and transparency in the new Nordic Nutrition Recommendations (NNR2023)	2023-07-05 –2023-07-08	Mikael Klintman	SCP23, Wageningen
Knowing sustainable tourism: disputed knowledge claims, communication and framing in Swedish sustainable tourism schemes	2023-07-05 –2023-07-08	Sara Skarp	SCP23, Wageningen

Presentationer

Tema	Datum	Medverkande forskare	Event
Sustainable lifestyle choices in food and their rebound effects	2023-07-05 –2023-07-08	Oksana Mont	SCP23, Wageningen
From sufficiency to sustainable abundance: Disspelling a myth	2023-07-05 –2023-07-08	Oksana Mont	SCP23, Wageningen
<u>Post-growth society: the role of business</u>	2023-10-20	Oksana Mont	Post-growth workshop, Lund
<u>An imperative of responsibility? Post-growth thinking as virtue</u>	2023-10-20	Patrick Elf	Post-growth workshop, Lund
Hållbar ekonomisk utveckling	2023-11-23	Göran Finnveden	KTH Sustainability Research Day
Framtidsbilder och scenarier i långsiktig planering	2023-11-23	Åsa Svenfelt	Presentation på Liko - uppdragsutbildning för högre kommunala chefer, Åtvidaberg
Climate change mitigation from the consumption/demand side	2023-11-30	Åsa Svenfelt	Centrum för klimat-politisk forskning- CSPR, Liu
From fluffy targets to strong policies	2023-12-08	Pernilla Hagbert & Karin Bradley	Presentation City of Gothenburg
<u>Medborgarråd för omställning</u>	2023-12-12	Pernilla Hagbert & Karin Bradley	Webbinarium

Bildreferenser

Sida	Fotograf	Hemsida
Sida 1	Anut21ng Stock	Adobestock
Sida 2	ninelutsk	Istock
Sida 3	andriigorulko	Adobestock
Sida 7	Roman Mykhalchuk	Istock
Sida 9 till vänster	Vajirawich Wongpuvarak	Istock
Sida 9 till höger	Srdjanns74	Istock
Sida 11	Chaloemphon Khumsri	Istock
Sida 13	Scharfsinn86	Istock
Sida 14 till vänster	ChayTee	Istock
Sida 14 till höger	Clara Bastian	Istock
Sida 16	HeikeL	Istock
Sida 21	zhappy	Adobestock
Sida 22 till vänster	danefromspain	Istock
Sida 22 till höger	Stephanie Albert	Adobestock
Sida 25	Devony	Istock
Sida 28	Айман Дайрабаева	Adobestock
Sida 35	Richard Semik	Adobestock

Finansierat av

